

Årrot sábmme stuorstádan

Psykalasj varresvuohta, huksovásádusá ja huksodárbbbo

*”Majt dat dahká ulmutjiijn ja suv psykalasj
häjosväjojn jus vuornnu ietjas iesjvuodav?”*

Lulesamiska

Badosrappártá javllamáno 2021

Maria Sundvall
Eva Eastwood
Sofie Bäärnhelm

Prosjäkta: Árrrot sábmme stuorstádan. Psykalasj varresvuolta, huksovásádusá ja huksodárbbbo

HSNV 19882

HSN 2019-2129

ISBN 978-91-980770-2-5

Gráfalasj hábme: Luxlucid AB, Stockholm

Gávvá: Ása Lindstrand

Járggálibme: Per-Eric Kuoljok

Ragátmánno 2022

Transkulturellt Centrum

Region Stockholm

Tel: 08-123 486 60

Mail: tc@regionstockholm.se

www.transkulturelltcentrum.se

Tjoahkkájgäsos

Dat la binná mij la dábidos varresvuodas ja buorreväjos sámijis gudi árru stuorstádaguvlojn. Dajna duogátjijn la Transkultuvralasj Guovdo, doarjjagijn Region Stockhálmas dahkam diehtotjoahkkimav ja ságájdahthemav 25 sámijn gudi árru Stockhálma lenan. Átsádallam la dagádum aktisattjat Stockhálma sámiesiebrijn, oassálasstij referensjuohkuis siebres ja ávtát sáme prosjaktabargges prosjevtan ja dárjajn njunjosjuohkuis varresvuoda- ja skihppijhuksoháldadusás. Region Stockhálman.

Miella prosjevtajn la lasedit máhtov gák sáme gudi árru Stockhálma lenan ietja vuojnni sijá buorrevuodadárbojt ja dárbojt ma gulluji varresvuohatj, sierra tjalmostahttemijn psykalasj vedjuj ja varresvuohatj, ja dajna vaj lasedit máhtov suodjalim- ja vuosteldimfaktávrajj, juogu dal vádáfaktávrajj varresvuohatj ja dárbov ávdđánibmáj huvsos.

Diedediddje átsáduvvin annánsáj, siebrij baktu, Facebookjuohkusijn, media baktu ja persávnálasj aktavuodaj baktu. Sij tjállin dáhkkidimev oassálasstijda. Ságájdahthemav álggon dagáduvvin iejvvidimijn ja mañnel covid-19-pandemidja Teams jali telefávná baktu. Báhtusa li tjáledum ja guoradaláduvvin dajna mij gáhtjoduvvá dárkestum sisadnoguoradallam. Boados la dagádum persávnátjiehkusit. Diedediddje li oadtjum máhttelisvuodav válldet oasev vuostasj báhtusij ja moalgget sijá mielav.

Ienemus oasse ulmutjijs gudi li ságájdahthemav li jáhtám Stockhálmaj láhkáma, barggo jali gieresvuoda diehti ja sij li tjañngasa dajna vaj árruot stuorstádan. Sij aj merustalli sijá viessomav ja varresvuodav degu buorren. Luonndo ja máhttelisvuohat labudit álggojt ja dat sáme iesjvuohat tjieggiduvvi degu suodjefaktávra psykalasj varresvuohatj. Da nanos tjadnusa berrahijda, sámedijdajda ja kultuvravuosedibmáj, degu duodje ja gárvvo, tjieggiduvvi degu nanos ja ájnas oase iesjvuohatj. Histávra lasj värrodime, degu baggujáhtema, dálkudim värrodime sámij mánáj vuostáj ja viesstem sámeielas uddni ga vilá vájkuot iesjvuodav, sámmiláhkáj degu dálásj värrodime állósámij vuostti nuortan, ja ma tjieggiduvvi degu vádáfaktávra ietjas psykalasj varresvuohatj. Ruopptotválldem sámeielas ja dat sámeiesjvuodas tjieggiduvvá degu vuosteldimnanostibme.

Oassálasste diededi nanos dárbov vaj sijá sáme iesjvuohat arvusdahthemav, juoga majt sij dábdid mij vájllu birossebrudagán. Hájosmáhtto stuorsebrudagán sámij vidjurijs ja vuojnostahthemav tjieggiduvvá degu lasse dáddon.

Ienemus oasse diedediddjijs adni vásáduvvin áhtsámis sierra huvsov, ienemusát dábálasj huvso baktu, muhtema li aj áhtsám fert slája huvsojt psykalasj vigijda. Sij diededi áskov huksuj ja e ane vaj sij li ietja sjaddam nuppástum guovlo huvsovaddiis. Dat ienemus oasse diedet vaj sij ávdđágiehtaj lulun áhtsát varresvuoda- ja skihppijhuksuj jus siján li psykalasj hájosvádjo. Ij vargga aktak adná vásáduvvin jali sávva máhttelisvuodav sierralágásj dálkudibmáj, degu dal dábálasj ja dálusj sáme dálkkomij.

Da dárbo majt diedediddje tjielggiji aktavuodan sujtojn máhtti tjoahkkájgieseduvvat degu ájnnasin oadtjot dábdástimev dajna vaj sjaddat vuojnedum degu sábmme ja duostoduvvat ulmmujs gudi adni mielav ja dahki gullen sijá duogátjis ja vásádusájs. Dan buohta gávnnu ballo vaj rabásvuohta sáme duogátjis máhtá lájddidahttet degu ájrrasin álmukjuohkuis ja ij degu ulmusj huvso dárbojn. Ájvvalimijn sujtojn diededi diedediddje aj dárbov vaj sjaddat dáhkkidum sijá iesjvuodajn ja dättovej dasi vaj sujttobarge adni muhtem vuodomáhtov sáme álmugis.

Gá la gatjálvis sebrudagás gábdđágit sij adni vaj sijá ráfálasvuohta adná dárbov nanostahteduvvat ja vaj sij dárbahti dárjav sijá aktavuohtaj ietjá sámij. .

Tjielggidusá hájos máhtos degu badjelgáhttam, gássjelisvuohta ja ballo mij gullu dasi vaj giehttot vásádusájt ja nuppástimijt degu sábmme Svierigin ja vásádusájt dajna vaj ij vuojnnut aj sujto sisbielen vuoset vaj ulmmel dásálasj huksuj vilá ij la áledum sámijda Stockhálman.

Prosjáhta vuoset vaj sujttobarge Region Stockhálman dárbahti vuodomáhtov sáme álmugis, nasjonála unneplágo ja imeálmugij riektájs, ja aj berustimev dassta vaj Stockhálma gullu sáme háldadimguovlluj. Sujttobarge aj dárbahti áhpadásáv ja vádtsagijt vaj máhttet fievrrit gullevasj aktavuodav kultuvraj ja duogátij mihttomierij dagu.

Dat máhttotjoahkke beras ávdđánahttet máhttoávdđánimev ja máhttojuohkemav sámijda Stockhálma lenan. Aktisasjbarge sámesiebrijn Stockhálman la vuosedam álov ávkev prosjevta tjadájdimijn ja máhtá alodit diehtomáhtov boahhteájge.

